

ספר האורה

כולל פסקי דינים והלכות

מיוחס

לרבינו שלמה בר' יצחק ז"ל

הגודע בשם רש"י

חלק ראשון

יצא עתה לאור עפי' כתב יד ישן נושן שנשאר מעזבון הגאון חיד"א ז"ל והביאו בספרו שם הגדולים אות א' ס"י 76. והשנתו מהרה"ג החכם הכולל מזהר"ר יצחק רפאל אשכנזי רב באנקוני באטליא. ועם השואה עם עוד שלשה כתבי יד אחרים. א) הנמצא ביד החברה הגכנדה כל ישראל חברים בסאריג. ב) ביי מאוצר הספרים באקספארד קובץ 563. ג) ביי גיב מאקספארד קובץ 564. שהיה מלפנים בעקד הספרים של הרב החכם הגדול מוה"ר חיים מיכל מהאמבורג. והובא באוצרת חיים אות ה' ס"י 174. גם עפ"י השו"רים אשר נדפסו בסדרם הגדול דמוס קונשטאנטינא שנת ה' תקס"ו.

ערוך ומסודר עם הערות ותקונים ומראה מקומות מתלמוד בבלי וירושלמי וספרי נאונים קדמונים, ועם מבוא גדול כראש הספר.

מסני

שלמה באבער

מלבוב.

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

HA-ORAH

RITUALWERK

RABBI SALOMO BEN ISAAC (RASCHI)

ZUGESCHRIEBEN

ERSTER TEIL

Herausgegeben nach einer Handschrift des Rabbi Chajim Joseph David Asulai, mit Vergleichen der Lesearten, Verbesserungen und Zusätze anderer drei Handschriften, im Besitze der Alliance Israelite Paris und der Bodlejana in Oxford (cod 563 und 564), sowie der Excerpte, die der Editor des Sefer HA-PARDES aus einer Handschrift hinzufügte, und mit Anmerkungen nebst einer ausführlichen Einleitung versehen

VON

Salomon Buber.

LEMBERG

Verlag des Verfassers. — Druck von E. Salat

1905.

פתח דבר.

האחד המיוחד מנדולי ישראל אדירי התורה, המאורות הגדולים אשר האירו פני תכל בתורתם ואשר מפיהן אנו חיים. הוא הנשר הנדול רבינו שלמה ב"ר יצחק ז"ל, הנודע בשם רש"י, מלכד פירושו לתנ"ך ולתלמוד בבלי, חיבר עוד ספרים בפסקי הלכה, מהם נרפס ספר הפרדס (אח"כ נרפסו לקוטים ממנו בשם לקוטי הפרדס) ונשארו עוד בכתיבים ספר האורה, סדור רש"י, איסור והיתר, ס' הסדרים גם הרבה שו"ת המפורזים בספרי הקדמונים (ודברתי מהם ברחבה במבוא), וכיניעות רב השתדלתי והשגתי בהסד אל הכתבי יד, ועשיתי לי העתקות מהם, ולא חסתי על הוצאות להשיגם ולהעתיקם, וכלם נמצאים בידי. מספר האורה השגתי ארבעה כתבי יד: א) כ"י הנמצא בעקד הספרים של החברה הנכבדה, כל ישראל חברים בפארז (אליאנץ איזראעליט), ב) כ"י הנמצא באוצר הספרים באקספארד קובץ 563 (לפי רשימת ניבויער), ג) כ"י גם כן משם קובץ 564 אשר היה מלפנים בעקד הספרים של הרב החכם הגדול מוה"ר חיים מיכל מהאמבורג ז"ל, והביאו ברשימה אוצרות חיים (אות ה' ס' 174), ד) כ"י אשר היה ביד הגאון הגדול חיד"א ז"ל, והביאו בספרו שם הגדולים (אות א' ס' 76), גם בספרו פתח עינים, ובספרו ברכי יוסף, ונשלח אלי מאת ידידי הרה"ג החכם הכולל מוה"ר יצחק רפאל אשכנזי רב באנקוני באיטליא. גם מאשר נרפס קצת מהספר עפ"י כ"י בהפרדס הגדול לרש"י (נרפס פעם ראשונה בקושטאנמינא שנת ה"א תקס"ו), ונתתי לם האורה משפט הכבודה להוציאו לאור עולם, ובחרתי בכתב יד של הגאון הגדול מוה"ר חיים יוסף דוד אולאי (חיד"א) ז"ל לתתו לפנים הספר, והשויתי הנוסחאות עם כ"י האחרים זו מול זו, והוספתי את אשר נמצא בכ"י ההם ולא נמצאים בכ"י חיד"א, ותקנתי השניאות אשר נפלזע"י המעתיקים, והעירותי על הרבה שינויים בהערות שלי למקומותם למושבותם, ודקדקתי בכל

פתח דבר

מלה ומלה, וצרפתי והנהתי בפנים הספר, גם נתתי ריוח והפסקות ע"י קיום ונקודות בין ענין לענין, ובהערות שלי הצנתי מראה מקומות מתלמוד בבלי וירושלמי וספרי גאונים קדמונים, והפיצתי אור דרך אנב על הרבה מאמרי חו"ל וספרי הגאונים.

גם הוצאתי לאור חלק שני מס' האורה עפ"י כתב יד מאקספארד קובץ 563 (עיין במבוא סי' ה') והשויתי המאמרים עם ס' איסור והיתר כ"י מרש"י, ובהערות קצרות ואי"ה כאשר יזכני להוציא הספר איסור והיתר לאור עולם אכוא להעיר ברחבה כמו בחלק ראשון.

גם מבוא גדול הכינותי בראש הספר מכיל מ"א סימנים. א) קצת מחיי רש"י. ב) אודות ספרי רש"י בהלכה. ג) שמות הספרים בהלכה. ד) תכונת כ"י מהאורה הנמצא אצל חברת כל ישראל חברים בפאריז. ה) תכונת כ"י מהאורה הנמצא באקספארד קובץ 563. ו) תכונת כ"י שני מאקספארד קובץ 564. ז) תכונת כ"י מס' האורה שהי' נמצא אצל הגאון חיד"א ז"ל. ח) כ"י שהי' בבית גנזיו של הר"י יעקב אסא ונדפס קצת ממנו בהפרדס. ט) רשימה מהמקומות אשר הביא המו"ל מהפרדס את ס' האורה. י) דוגמאות משיבושים שהביא מס' האורה. יא) אודות הכתבי יד בפרט. יב) שמות הגאונים והקדמונים המובאים בהאורה ח"א וח"ב עפ"י סדר א"ב. יג) שמות הספרים המובאים בהאורה ח"א וח"ב. יד) הספרים מהקדמונים אשר הובא בהם ס' האורה. טו) הספרים אשר השתמש בהם בעל ס' האורה. טז) ספר האורה נתייחס לרש"י ז"ל. יז) אודות ח"ב מס' האורה. יח) רשימה א' מפסקי דינים הנמצאים בהאורה ח"א. יט) רשימה ב' מפסקי דינים הנמצאים בהאורה ח"ב. כ) אודות כ"י איסור והיתר מרש"י ז"ל. כא) שמות הגאונים והקדמונים המובאים בס' איסור והיתר על סדר א"ב. כב) שמות הספרים המובאים באו"ה על סדר א"ב. כג) אודות סדור רש"י כתב יד. כד) שמות הגאונים והקדמונים המובאים בסדור רש"י עפ"י סדר א"ב. כה) שמות הספרים המובאים בסדור רש"י. כו) אודות ספר הסדרים כ"י מרש"י. כז) אודות ספר הפרדס לרש"י ז"ל. כח) אודות ספר הפרדס דפוס ווארשוי. כט) הוצאה ראשונה מס' הפרדס. ל) בהפרדס נוספו מאמרים שלימים. לא) כאיזה ספרים מקדמונים הובא ס' הפרדס. לב) מי סדר ס' הפרדס. לג) בספר הפרדס נמצאים מאמרים אשר הקדמונים מביאים אותם מאיזה מקור אחר. לד) הגאונים וקדמונים המובאים בס' הפרדס על סדר א"ב. לה) הספרים המובאים בפרדס. לו) אודות ס' שכלי הלקט שהביא את הפרדס. לז) רשימה א' מהמקומות שהביא מצאתי בשם רבינו שלמה, וכונן לכ' הפרדס. לח) רשימה ב'

מהמקומות שהביא פ"י רבינו שלמה, וכונן לפירושו בש"ס, וציננת המקומות אנה נמצא בתלמוד, לט' אורות ס' לקוטי הפרדס, (מ) רשימה מן המקומות אשר שאב בעל לקוטי הפרדס מן הפרדס, ומאמרים אשר לא נמצאים בפרדס, (מא) רשימה מן תשובות רש"י הנמצאים בספרים שונים.

אקוה כי הקוראים ישישו על המטמון היקר הזה, גם תיקר מלאכתי בעיניהם כי ינעתי ועמלתי ביגיעות רב לעת וקנתי בשקירה רבה ועצומה, ואף כי היה לי באיזה מקומות להאריך, קצרתי בהם באשר חפצתי להשלים הספר ולהוציאו לאור, גם היה לפני מאמרים (אבות פ"ב מכ"א) לא עליך המלאכה לגמור.

והנה רש"י ז"ל נולד בשנת ד"א ת"ת והלך לעולמו ביום ה' כ"ט תמוז תתס"ה * ובשנה זו ה"א תרס"ה כ"ט תמוז ימלאו שמנה מאות שנה ליום אשר הנשר הגדול רבינו שלמה ב"ר יצחק (רש"י) ז"ל הלך למנוחות ורוחו הטהורה שבה אל האלהים, לכן אמרתי לעשות זכר לנשמתו, להוציא לאור אחד מספריו אשר נשארו בכתובים, ובחרתי בס' האורה.

ואם יחיני ה' בחסרו הגדול, אוציא לאור גם יתר ספריו (גם הפרדס ולקוטי הפרדס) שיהיו נאספים כולם יחד, וה' יעזור לי אמן, לכיכ ה' שנת תרס"ה.

שְׁלֹמֹה ב"ר יִשְׁעִי אֲבֵרָתָם הַלּוֹי בְּאֵבֶר.

* כמו שהוכיח הרשד"ל בארענט מיננט תר"ו צד 418, וכן כתיב בסוף פירושו על התורה כתב יד משנת היא סיה הנמצא באוצר הספרים של די ראסני בפארמא קובץ 175, וכתוב שם בסופו: הארון הקדוש קודש הקדשים המורה הגדול רבינו שלמה זכר צדיק לברכה, בן הקדוש ר' יצחק ז"ל ציפתי, נלקח מאתנו ביום ה' כ"ט תמוז תתס"ה ליצירה, וכן הביא החכם בהמליץ מ"ה שמשון בלאך בתולדות רש"י הערה א/ וכן הביא החכם הגדול מוהר"ד ה"ים מיכל באור הה"ים צד 584 בשם הכ"י הזה מפארמא, וגם החכם יאס"ו בהמליץ משנת תרמ"ו גליון 64 הודיע כי בכ"י באוצר הספרים בפאר"ז קובץ 73 כתוב בסופו נלקח ארון האלהים כ"י הרב הגדול רבינו שלמה בן הקדוש ר' יצחק ז"ל שנת ד"א תתס"ה בכ"ט תמוז ביום המישי וכן סיה שנים היה כמותו, אולם נתהלף להסופר אות ה' באות ה' וציל תתס"ה כמו שהוכיח חכם אחר בהמליץ גליון 85, ואז היה כ"ט תמוז ביום חמישי, וכאשר הבאתי מובא לנכון בכ"י פארמא.